

Obsah

Předmluva	9
---------------------	---

ČÁST I. Úvod do studia psychologie

Stručné vymezení oboru	13
1 Člověk osobností	17
1.1 Vymezení termínu osobnost v psychologii	17
1.2 Vývoj (geneze) osobnosti	17
2 Jaký člověk je	21
2.1 Povaha citů – temperament	21
2.2 Základní vlastnosti citů	23
2.3 Citové kvality	26
3 Co člověk může	31
3.1 Utváření schopností člověka – inteligence	31
3.2 Nabývání vědomostí a dovedností – učení	37
4 Co člověk chce	41
4.1 Motivace chování	41
4.2 Obsah motivačního procesu: potřeby, zájmy, postoje, hodnoty	43

ČÁST II. Vývoj poznávání, prožívání a jednání člověka

5 Psychologie duševního vývoje	51
5.1 Podmínky duševního vývoje	51
5.2 Zákony vývojových změn	53
5.3 Periodizace duševního vývoje	55
6 Duševní vývoj v období dětství	62
6.1 Období prenatální, novorozenecké a kojenecké	62
6.2 Batole	67
6.3 Předškolní věk	71
6.4 Mladší školák	74
7 Duševní vývoj v období dospívání	80
7.1 Prepuberta	80
7.2 Puberta	82
7.3 Adolescence	86
8 Duševní změny v dospělosti	91
8.1 Mladá dospělost (20–30 let)	91
8.2 Střední dospělost (30–45 let)	94
8.3 Starší dospělost (45–60 let)	96

9 Duševní život ve stáří	101
9.1 Rané stáří (60–75 let)	102
9.2 Pravé stáří (období po 75. roce života)	104

ČÁST III. Psychologie vzájemného vztahu mezi zdravotníkem a nemocným

10 Zdravotnická psychologie	109
10.1 Vymezení pojmu	109
11 Zdraví a nemoc	112
11.1 Zdraví	112
11.2 Nemoc	113
12 Psychologická problematika nemocného	116
12.1 Postoj k nemoci	116
12.2 Omezení životních potřeb	119
12.3 Omezení soukromí	122
12.4 Osobnostní vlastnosti nemocného	123
12.5 Změny v prožívání a chování během nemoci	126
12.6 Členění nemocných podle druhu onemocnění	127
12.7 Méněcennost	128
12.8 Psychologie ambulantně léčeného a hospitalizovaného nemocného	129
12.9 Sdělení diagnózy	130
13 Psychologická problematika nemoci	132
13.1 Postoj zdravotníka a nemocného k nemoci	132
13.2 Autoplastický obraz nemoci	133
13.3 Ambivalentní prožívání nemoci	134
13.4 Prožívání nemoci v čase	135
13.5 Vztahy mezi tělesnou a duševní stránkou nemoci (psychosomatická – somatopsychická onemocnění)	135
14 Bolest, strach a úzkost v nemoci	138
14.1 Bolest a reakce nemocného	138
14.2 Prožitky strachu a úzkosti	143
15 Nemoc jako svízelná životní situace	148
15.1 Svízelné situace	148
15.2 Reakce na svízelnou situaci	151
15.3 Zvládání nemoci a těžkých životních situací	154
16 Zdravotník a nemocný	157
16.1 Osobnost zdravotníka	157
16.2 Vztah mezi zdravotníkem a nemocným	158
16.3 Úroveň chování zdravotníků k nemocným	164
16.4 Vztahy mezi nemocným, rodinou a zdravotníky	166
16.5 Iatropatogenie	167
16.6 Hospitalizmus a nemocný	168

17 Psychologické problémy nemocných podle druhu nemoci	172
17.1 Uplatnění psychologie v chirurgii a ortopedii	172
17.2 Uplatnění psychologie ve vnitřním lékařství	173
17.3 Uplatnění psychologie v dětském lékařství	174
17.4 Uplatnění psychologie v ženském lékařství	175
17.5 Uplatnění psychologie u nemocných s mentálním, smyslovým a tělesným defektem	176
17.6 Uplatnění psychologie u starších nemocných, nevyléčitelně nemocných a umírajících	177

ČÁST IV. Sociální komunikace – prostředek vzájemného dorozumívání

18 Utváření vzájemných vztahů mezi zdravotníkem a nemocným	183
18.1 Pozorování ve zdravotnictví	183
19 Komunikace – vymezení pojmu	188
19.1 Účel lidského komunikování	189
19.1.1 Komunikační styly	190
19.2 Motivace v komunikaci	192
19.3 Komunikační modely a komunikační proces	194
19.3.1 Komunikační modely	194
19.3.2 Komunikační proces	195
19.4 Interpersonální vztahy	199
20 Formy komunikace	203
20.1 Verbální komunikace	203
20.2 Verbální komunikace ve zdravotnictví	204
20.2.1 Rozhovor – základ psychosociální komunikace	208
20.2.2 Typy rozhovoru v klinické praxi	215
20.2.3 Nedirektivní empatický rozhovor	217
20.2.4 Typy odpovědí a jejich význam v praxi	219
20.2.5 Navázání rozhovoru	220
20.3 Neverbální komunikace	223
20.4 Neverbální komunikace ve zdravotnictví	224
20.5 Paralingvistická komunikace	230
21 Sociální komunikace	233
21.1 Empatie	234
21.2 Interakce ve zdravotnictví	238
21.3 Sestra a pacient jako vykonavatelé sociálních rolí	242
22 Způsoby chování	246
22.1 Pasivní chování	246
22.2 Agresivní chování	247
22.3 Asertivní chování	247
22.4 Manipulativní chování	253

23 Komunikace v ošetrovatelské péči	255
23.1 Sestra a pacient – aktivní účastníci komunikačního procesu	258
23.2 Překážky v komunikaci mezi sestrou a pacientem	259
23.3 Komunikační chyby a omyly v klinické praxi	260
Závěr	265
Literatura	267
Souhrn	273
Summary	274
Rejstřík	275